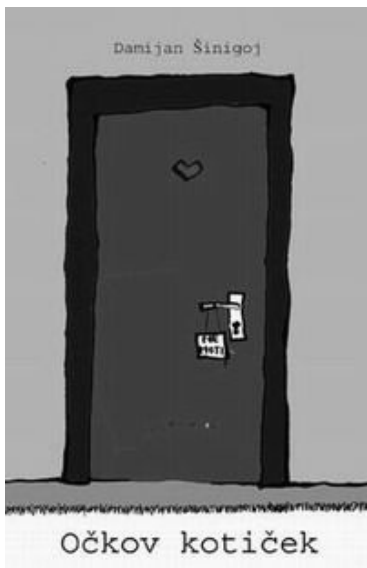

DAMIJAN ŠINIGOJ: TÁTOVY ZÁPISKY

ze slovinštiny přeložil Zdeněk Rejda

Slovinšský spisovatel, překladatel, editor, publicista a scénárista Damijan Šinigoj se narodil roku 1964 v Novém Městě (Novo město), středisku slovinšského regionu Doleňsko. Je členem Svazu slovinšských spisovatelů, Svazu slovinšských překladatelů, šéfredaktorem nakladatelství GOGA a novin Park. Napsal dva romány, *Vojake ubijajo, mar ne?* (*Zabíjejí vojáky, nebo ne?*, 1991) a *Neizstreljeni naboj* (*Nevystřelený náboj*, 1994). Vyšly jeho překlady z chorvatštiny, bosensštiny a srbštiny (romány Ratka Cvetniče, Žilhada Ključanina, Veselina Markoviče a Aleksandry Kardumové). Podle jeho scénáře byl v roce 2002 natočen slovinšský dokumentární film *Ko potrka vojna* (*Když válka klepe na dveře*). Šinigoj je také spoluautorem scénáře krátkého dětského filmu *Gusti* a podle jeho knižní předlohy vznikl celovečerní film 1991 – *Neizstreljeni naboj*. Ukázky pocházejí ze sbírky krátkých povídek *Očkov kotiček* (*Tatínkův koutek*) z roku 2003, která brzy vyjde pod názvem *Tátovy zápisky* v českém překladu Zdeňka Rejdy v nakladatelství DUHA Press.

Čtvrtek, 29. května 1997

Když se nám narodil syn Max, dlouho jsem si ho netroufal ani pochovat, dokud mi ho šikovná sestřička doslova nevrhla do náruče. Po několika mučivých minutách jsem strach, (že mu něco zlomím, když je tak maličký!) ztratil a v něžném chování syna našel nemálo potěšení, hrdosti a spokojenosti. Z náručí jsem ho potom dával pouze tehdy, když ho bylo třeba přebalit. Na přebalování jsem si nijak zvyknout nepřál. Sice nepatřím mezi ty, co by seděli na záchodě se Sportem v ruce, ale protože mám rozumnou ženu a nápomocnou tchýni, nebyl jsem tedy nucen být v koupelně mezi použitými plenkami.

Ale brzy jsem si přál, aby tomu tak bylo. Dokud je miminko živeno z prsou, tedy mateřským mlékem, jeho výkaly nemají žádnou vůni (pach), pouze barvy dokážou být nepochopitelné. Když pak miminko začne jíst normální jídlo, respektive jídlo, se kterým se sytí velká většina lidí, taky i jeho výkaly ztratí zvláštní barvu, zato získají nepřijemnou vůni. V životě je to tak, že se nemůžeš věčně spoléhat na ty druhé a to se muselo stát jednou taky mně – Max se zničehonic pokakal.

Monika ani další podobná duše nebyla nikde na blízku! Vzal jsem Maxe pod paže a opatrně ho položil na přebalovací stůl. Rozbalil jsem mu plenku a skoro jsem se rozbrečel.

Pozdrav pánbůh, Jesenice a široké okolí!

Štíplo mě to přímo do očí. Zadržoval jsem dech, ale protože jsem kuřák, bez dýchání nevydržím ani půl minuty natož pak půl hodiny, kterou bych jako neobratný a nevyčvičený, potřeboval na výměnu plenky. Ještě chvíli jsem se snažil přesvědčit, že to musím udělat, ale jen s velikými potížemi jsem zadržoval ještě ne zcela strávené jídlo, které si přálo opustit můj žaludek. Pak jsem si vzpomněl. Pospíchal jsem po schodech do sklepa, chvíli hledal v zaprášených policích, až jsem ji našel – plynovou masku! Konec konců účastnil jsem se války (té v 91. roku, aby nedošlo k mýlce) a jako vzorný voják jsem také dostal i tuto část výstroje. Protože v této historické a přelomové době se už nepoužívají bojové plyny, byla maska ještě relativně dobře zachovalá a musela

¹ Jesenice – slovinšské průmyslové město

pro můj účel postačit. Masku jsem si nasadil až v koupelně, aby mě mohl Max sledovat (jinak by si mohl ve své malinkaté hlavičce myslet, že ho přišla navštívit nějaká mimozemská civilizace), a ještě ji několikrát sundal a zase nasadil. Samozřejmě se zadržným dechem. Když si Max se široce otevřenýma očima alespoň částečně přivykl na zvláštní zjevení, sklánějící se nad ním (nebrečel, to musím hrdě poznamenat!), pomalu a opatrně jsem se nadechl. Zvláštní. Filtrem plynové masky přicházel jen čistý vzduch. Žádný zápach. S lehkostí jsem ho očistil a přebalil, a protože Max tenkrát ještě (srozumitelně) nemluvil, tak jsem se k překvapení Moniky, jak mi to šlo, mohl jen skromně smát. Taktak jsem krotil svoje hrdě vypnutá prsa, aby se příliš vychloubačně nevyvínila.

Samozřejmě později se ještě několikrát stalo, že jsem ho musel přebalit, když jsme byli spolu sami, ale brzy se objevil trošku jiný problém. Jednoho dne ho Monika s plnou plenkou odnesla do koupelny, aby ho tam přebalila, ale nenechal ji. Vyžadoval, abych ho přebalil já, nebo to tak alespoň vypadalo. Samozřejmě synkovi je třeba vyjít vstříc. Tedy když něco chce, křičí tak, že si sousedi můžou myslet, že ho snad stahujeme z kůže. Vzal jsem tedy věc do vlastních rukou. Monika s podivem poodešla ke dveřím. Samozřejmě jí nebylo nic jasné. Ale Max nedovolil ani mně, abych ho přebalil. Jasně. Nebylo zbytné, pokud jsem chtěl mít doma klid, musel jsem odtajnit jedno velmi utajované tajemství. Odešel jsem do sklepa pro masku (která už nebyla zaprášená) a ve chvíličky jsem ho přebalil. Max byl nadmíru spokojený, když jsem nad ním poskakoval a

vyluzoval směšné zvuky. Možná měl ten den špatnou náladu a chtěl jen nějaké rozptýlení. Tak nebo tak, tajemství bylo odhaleno. Nebudu zde zacházet do detailů, kdo všechno se mně smál a dělal si ze mě legraci, ale můžu vám říct, že ženské neumějí udržet tajemství! Ověřeno!

Ale rád bych vám řekl, jak nás během vojenské služby (ještě v době JLA)² učili zacházet s plynovou maskou. Zavřeli nás do dřevěné boudy a dovnitř pustili slzný plyn. Potom jsme si museli masku na vteřinu nebo dvě sundat a znovu si ji nasadit. Můj Max by byl určitě výborný voják slovenské armády. Mnohokrát mě správně po vojensku překvapil. Když byl nejvíc pokakán a já jsem se nad ním zabraný úkolem skláněl, věděl jak zatáhnout za filtr, až jsem musel, nepřipravený, natáhnout nepřefiltrovaný vzduch. Někdy, to vám povím, jsem si myslel, že za mými zády stojí duch desátníka s plynem v ruce a dopřává si zábavy ve své masce. Jindy nebyl rozdíl mezi obsahem plenky a chemickou látkou, se kterou nás rozveselovala nebohá instituce...

Rada otcům, která se vám ze začátku možná nebude zdát příliš lákavá: když se vám narodí dítě, nenechte se vyhnat z koupelny! Spolupracujte na přebalování od začátku (když výkaly ještě nezapáchají) a na své voňavé dítě si zvykejte postupně. Jestliže ho přebalíte poprvé, až už bude jíst normální jídlo, bude zle, věřte mi! Někdy si budete myslet, že za vašimi zády stojí desátník, a budete čekat na ten povel *atomový zprava...*

² JLA – Jugoslávská lidová armáda

Úterý, 5. února 2003

Max se hodně zajímá o válku, které se zúčastnil i jeho táta. Mám na mysli tu desetidenní. Utěšuju se myšlenkou, že tohle období jednou všichni dáme za hlavu a že je to moje vina. I když, možná je to trochu i moje vina, protože mu neustále, když projíždíme kolem někdejšího bojového stanoviště, se slzami štěstí v očích ukazují, kde jsem v těch letech vyháněl nepřítele. Ale Max je ještě malý a nějak ještě nerozlišuje mezi vážným povídáním a normálním balamucením, na což často zapomínám. Že každé moje slovo, i když je myšleno dost ironicky, vezme vážně.

Možná, ale opravdu jen možná, nesu vinnu i tím, že se často *pochvám* (no, který otec by nechtěl udělat dojem na svého syna?), jak jsem v 91. roce hrdinsky bojoval, stejně tak jako dnes v počítačové hře střílím nepřítele. Jednou se mi ve školce zmínili o tom, že se Kašpar vícekrát zmínil o tom, *jak s Damijanem střílí každý den Němce* ... A to má ten človíček jen něco přes čtyři roky! Mě už tedy nějaké to *vychvalování* v mžiku přešlo. Opravdu. Ale s vážností jsem to štěstí ještě neměl, bohužel. Když se mě posledně Max zeptal, jestli si může vyjet s mým autem, bez rozmyslu jsem mu to dovolil.

Jasně, synku, jen jeď, ale ne daleko, za chvíli bude večere ...

Dospělá osoba by už z ironické intonace samozřejmě hned poznala, že jsem to sice verbálně dovolil, ne však logicky, ale Max samozřejmě není dospělá osoba. No, a když jsem takhle po obědě trošku odpočíval s knihou v rukách, zazvonil zvonek. Vstal jsem nerad, protože jsem byl přesvědčený, že je to nějaký prodejce knih. Už jsem chtěl z police vzít pár svých, abychom si je vyměnili (takto se jich nejjednodušeji zbavuju), ale rozmyslel jsem si to. Prodejci takto na venkovní zvonek nikdy nezvoní. Trochu s nelibostí jsem otevřel dveře. Předem mnou stála ženská, kterou jsem v životě neviděl, u ní malý psíček a moje auto skoro uprostřed cesty. Ženská byla na vycházce se psem a zdálo se jí trochu divné, že dvě děti sedí v autě, které skoro úplně celé zabírá vozovku. Ne sice důležitou komunikaci, ale to je jedno.

To jsou vaše děti?

Nejdřív jsem se jí chystal všechno klidně zatajit, zrovna tak i auto, ve smyslu, *nikdy jsem ani děti ani auto neviděl, vůbec nevím, jak se tihle špunti*

*dostali před můj dům, jejich rodiče by měli zavřít nebo něco podobného, když v tom mi Kašpar začal na pozdrav tak silně troubit na klakson, že se dokonce i lidé ze vzdálenějších bloků podívali z okna, jaké že je to *pozdvížení* uprostřed týdne. Co jsem měl dělat? A tak jsem jí kající přiznal, že jsou moji. Mimochodem, víte, kolik druhů dětí známe? Manželské, nemanželské a podstrčené. Klidně bychom mohli dodat ještě zatajené, já osobně totiž ty dva častokrát zatajím. Občas je to lepší ... Tentokrát jsem si ale musel vyžrat vyčítavý pohled starostlivé ženy až do konce. Určitě si myslela, že dnes už může mít dítě úplně každý. Vešel jsem na verandu, abych si vzal klíče od auta. Samozřejmě nebyly tam, kde měly být. Byly v zapalování auta. Protože jinak by nemohly spustit elektrické stahování oken. Jasně. Udělal jsem několik kroků k autu a přemýšlel jsem, jak se mám chovat. Mám jim nařezat na prdel nebo co!? Ale Max se mě přece slušně zeptal a já jsem mu to dovolil.*

Rozhodl jsem se, že nebudu jančit. Vždyť to není jejich chyba. Z toho, že jsou v autě, měly takovou radost, že celou dobu troubily. Sousedí v oknech nejspíš s velkým pobavením čekali, že jim dám na zadek. OK, rozhodl jsem se, že na ně nebudu křičet. Vzpomněl jsem si na příběh kamaráda Branka, kterému jeho dcera Jasna kamenem *pomalovala* úplně nové auto. Bylo jí možná pět let. A zrovna tak i mu přišli sousedi zvonit na dveře a potom toužebně čekali, jak dostane malá na zadek. Branko vzal Jasně pokojně kámen z ruky a vyhuboval jí, protože psíčkovi, kterého malovala, nenamalovala čtyři nohy nýbrž jen tři a čtvrtou pak domaloval sám. A takto dal sousedům lekci ...

Otevřel jsem dveře od auta. Poprosil jsem *šoféra* Kašpara, aby si přesedl na zadní sedadlo, a všechny tři jsem nás převezl těch pět metrů k domu. Potom jsem vytáhl klíče ze zapalování. Od té chvíle je nevěším na verandě. Kvůli tomu mám sice těžkosti, protože je vždycky, když spěchám, bezhlavě hledám zrovna tam. Protože je nechávám všude možně. Tomu se říká pokrok. Předem mnou začali schovávat klíče od auta, až když mi bylo čtrnáct. Dnešní mladí jsou vážně napřed ... No, dodám jen, že Maxovi od té doby nedovoluju, aby *řídil* auto, i když se předem zeptá. Ani v žertu ani vážně. Protože pro Maxe je to prašť, jak uhoď. O Kašparovi ani nemluví. Že si dělám legraci, si myslí jen tehdy, když je nutím něco dělat. Nebo uklízet.